

Ovoga ljeta u Splitu je među izdanjima lista *Marija* u knjižnici *Musica croatica* izišla zbirka Stipišićevih skladbi s naslovom SKLADBE ZA MLADE. Skladane su uglavnom na tekstove hrvatskih pjesnika, ali ih ima prilican broj i na vlastite tekstove.

Već iz rečenog se vidi da to nisu službeni liturgijski tekstovi. I inače, u cijeloj zbirci kao i u predgovoru urednika izbjegnuta je riječ *liturgija* — što je pod različitim vidovima i plus i minus zbirke — iako ona u svom rasporedu pjesama slijedi liturgijsko vrijeme i liturgijske čine.

Neke su skladbe iz ove zbirke ranije nastale i proširile se u puku, barem u južnohrvatskim krajevima, npr. *Molitva žuljnih ruku* poznatija kao *Sa krša ovog*.

Zajednička je karakteristika gotovo svih ovih pjesama melodioznost, ona mediteranska: pravilna, lako zapamtljiva i dopadljiva. U pratnji, bilo da se radi o vokalnoj ili instrumentalnoj, lako prepoznajemo Stipišića. On je dobro upoznao jednu karakterističnu harmoniju, prihvatio je i usavršio i sada se u njoj uglavnom kreće. Sve njegove skladbe raznih rodova homofonog su stila s diskretnom primjenom polifone tehnike. Doduše, u ovoj zbirci susrećemo i tipično polifone skladbe iako vrlo kratke, npr. *Bože, lutam*, ali se osjeća da mu je kudikamo bliži homofoni stil tipa tzv. dalmatinske klapske pjesme.

Što se tiče naziva zbirke, nije baš jasno zašto bi to bile skladbe za *mlade*, a ne za sve uzraste, jer ni po tekstu ni po melodijsko-ritmičkoj strukturi nisu tipične za mlade, ukoliko ovo za *mlade* nije urednikov propagandni naslov. Nažalost, skladbe koje su se kod nas u posljednje vrijeme pojavile s namjenom za mlade ponajčešće su toliko primitivne u svakom pogledu da je oznaka za *mlade* postala sinonim za aliturgijske, antiliturgijske, neumjetničke i nenarodne skladbe. Razumije se da nijedna od ovih oznaka ne prati nijednu Stipišićevu skladbu iz ove zbirke za mlade; naprotiv, ako im kadikad možda nedostaje liturgijska do-rečenost, nikada nisu neumjetničke i nenarodne. Zgodno bi bilo da je sam autor ili urednik pokušao uz svaku skladbu, ispod naslova ili u sadržaju staviti aproksimativnu oznaku *prikladna za liturgiju* i da se je tog problema liturgičnosti i aliturgičnosti skladbi dotakao u predgovoru.

Analizirajući skladbe i tekstualno i melodijski nije baš odviše očito zašto je dio skladbi stavljen pod naziv *duhovne šansone*. Naime, u novijoj crkveno-glazbenoj literaturi taj termin ima svoje značenje, iako ne potpuno definirano, a skladbe iz drugih rubrika nisu mnogo manje *šansone* ili, ove pod nazivom *šansona* nisu manje *ne-šansone* od ostalih.

Mislim da bi se dio skladbi dao (s autorovim dopuštanjem) razraditi i prilagoditi izvođenju i drugačijeg sastava nego je uz pjesmu predviđen; razumije se, sačuvavši melodijsku i harmonijsku strukturu posve netaknutom. Stipišić je skladbu npr. predvidio za jedan glas i instrumenat (harmonij), ali bi ta instrumentalna pratnja mogla poslužiti kao dionica za ostale glasove različitih sastava uz ritmičku razrađenost (ne u osnovnoj — vodećoj melodiji!).

Dakle, probrani tekstovi ovih skladbi i lijepe melodije mogu gotovo svaku skladbu učiniti prikladnom za izvođenje u raznim zgodama vjerničkog okupljanja, a neke se mogu izvoditi i za vrijeme liturgijskog čina. Potrebno je izbjeći (kao uostalom i uvijek) svako banaliziranje melodije, tj. treba točnim ritmičkim izvođenjem — bez isforsiranosti i dinamičkim nijansiranjem — bez težnje za efektima — sačuvati i možda štogod pridodati njezinoj duhovnosti ili liturgičnosti, odnosno prikladnosti za liturgiju.

Treba napomenuti da smo rijetko koju zbirku crkvenih skladbi imali tiskanu u tako lijepoj i preglednoj notaciji koju je izradio Mario Peručić; šeta što su se ipak potkrale neke manje pogreške u notnom tekstu.

Cijelu je zbirku ilustracijama popratio Stipišićev prijatelj akad. slikar Josip Botteri-Dini, pa je i s te strane ova zbirka od posebnije vrijednosti.

Svakako, zahvalni smo i Stipišiću i listu *Marija* za jedno osvježjenje i obogaćenje na polju naše duhovne glazbe.

Petar Zdravko BLAJIĆ

Nenad Turkalj: HISTORIJA MUZIKE, Naprijed, Zagreb, 1980.

Kod nas je gotovo svaka knjiga pregleda povijesti glazbe namijenjena širem krugu čitatelja. I ova Turkaljeva *Historija muzike* isto je tako, kako je izričito i navedeno, »namijenjena je načinom izlaganja, širokim krugovima ljubitelja ili barem znatiželjnika muzike — onima koji ne samo žele dopuniti svoje znanje o muzici, nego i nastoji stvoriti vlastiti sud i izgraditi odnos prema muzici kao umjetničkom stvaralaštvu«. Iz ovoga proizlazi da je ova knjiga ne samo informativna nego i formativna. Ona je, naime, naglašeno takva. Tko pozna autora iz drugih njegovih radova i inače iz drugih njegovih djelatnosti, ta mu je njegova angažiranost posve razumljiva; naime, on pristupa čitavoj povijesti glazbe s izrazitih marksističkih pozicija; to je posebno očito u prvim poglavljima. Ali ako pročitamo ovakvu rečenicu: »Crkva je tijekom srednjeg vijeka stalno ispoljavala značajke vrlo konzervativne ustanove...«, onda se počinjemo uvjeravati da mu je kadikad ideološki stav važniji od činjenica. I inače primjećujemo da je autor relativno škrt u informacijama kad se radi o duhovnoj — sakralnoj glazbi ili o ulozi Crkve u glazbi uzevši u obzir njezin doprinos u sveopćoj glazbenoj kulturi i fundusu stvorenog. Školska i studentska omladina i posebno ona koja se okuplja u organizacijama Muzičke omladine, ostat će tako prikraćena za jednu potpuniju informaciju, i time širinu svojih pogleda.

Ova *Historija muzike* proširena je i u nekim poglavljima posve prerađena autorova knjiga iz 1958. *Mala historija muzike* koja je doživjela tri izdanja. Imala je dakle, svoju publiku i svoju vrijednost, pogotovo s novim pridodanim poglavljima; tako u poglavlju *Muzička zivanja poslije drugog svjetskog rata* i onima o glazbi južnoslavenskih naroda te o glazbi za razonodu. Za razliku od prvih izdanja ove knjige, pred ovim izdanjem autor je imao na raspolaganju na raznim jezicima više praktičnih pregleda glazbe, a i kod nas nekoliko upravo kapitalnih djela: Andreisovu *Povijest glazbe*, zajedničko djelo *Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji*, *Muzičku enciklopediju* i leksikon *Muzička umjetnost*.

U poglavlju u kojemu se govori o novijoj glazbi kod nas ne bismo se baš uvijek složili s ocjenom važnosti pojedinih autora ili nekih njihovih djela. Neka imena ćemo uzalud tražiti pa makar i samo spomenuta. A onda, i ratne godine u Hrvatskoj bile su bogate raznovrsnim glazbenim zbivanjima. Autori pregleda povijesti glazbe trebali bi se izdignuti iznad kriterija učestalosti suvremenog izvođenja pojedinog djela ili uopće opusa nekog autora, kad znamo da na to mogu utjecati i utječu u pojedinim sredinama i nestetski razlozi.

Uza sve napomene, ova knjiga opsegom gotovo 400 stranica (s indeksom) srednjeg formata, sa svojih 8 većih poglavlja i više manjih potpoglavlja, vrlo ukusne tehničke opreme ali bez ijednog likovnog ili notnog priloga, može poslužiti »kao priručnik, kao praktični izvor podataka o pojedinoj stilskoj epohi, o pojedinom kompozitoru ili njegovu djelu«. Lijepa je autorova želja da čitatelj knjigu pročita jednom od početka do kraja u cjelosti radi općeg pregleda i usmjerenja pa onda da se njome služi u praktične svrhe, kao npr. kao izvorom osnovnih podataka o autoru ili djelu prije posjeta koncertu ili slušanja glazbe na neki drugi način.

Knjiga je pisana rutinom, preglednošću i čitkošću, — ta, Turkalju ovo nikako nije ni prvo ni jedino djelo. Gotovo sva mu djela, među ostalim, resi praktičnost primjene.

Petar Zdravko BLAJIĆ